Theory-Building And Innovation Driven Discussion Panels In Humanities

An Analysis of the Functions of Extended Analepses and Historical Pauses in Structuring the Narrative of Les Misérables and The Notre-Dame de Paris, based on Gerard Genette's Narratological Theory.

Somayeh Sheikhzadeh [1*] | **Mohammad Ziar** [2]

1. Corresponding Author, Ph.D. in French Language and Literature, Department of French, Tehran Central Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
   Email: Somi.sh86@iau.ac.ir
2. Associate Professor of French Language and Literature, Department of French, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
   Email: Mohammad.ziar@iau.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received:
03/06/2025
Received in revised form: 10/08/2025
Accepted:
16/08/2025

Keywords:
Narrative Time,
Analepsis,
Historical Pause,
Narratee,
Victor Hugo,
Narratology,
Gerard Genette.

ABSTRACT

Narrative time is a fundamental component of narrative structure in Gérard Genette's narratological theory. Through the concepts of order, duration, and frequency, it provides a framework for analyzing the temporal mechanisms of literary texts. Nineteenth-century French novels, particularly the works of Victor Hugo, demonstrate a remarkable capacity for employing temporal disruption, narrative flashbacks, and descriptive pauses. Drawing upon Genette's theory of narrative time, this study examines the function of extended analepses and historical pauses in "Les Misérables" and "Notre-Dame de Paris". The central question is whether these temporal disruptions serve merely as structural devices or actively influence the narratee's reception in Hugo's works. The findings indicate that in "Notre-Dame de Paris", historical pauses primarily contribute to atmosphere-building and reinforce the novel's historical and architectural discourse. In contrast, in "Les Misérables", extended analepses and prolonged narrative interruptions serve ethical and ideological functions, guiding the emotional and evaluative responses of the narratee. Consequently, narrative time in Hugo's work should be understood not merely as a structural element but as a rhetorical and meaning-producing mechanism that actively shapes the reader's horizon of expectations.

Cite this article: Sheikhzadeh, S. & Ziar, M. (2025). An Analysis of the Functions of Extended Analepses and Historical Pauses in Structuring the Narrative of Les Misérables and The Notre-Dame de Paris, based on Gerard Genette's Narratological Theory. *Theory-Building And Innovation Driven Discussion Panels In Humanities*, 2 (1), 163-178.

© The Author(s).

Publisher: Razi University

DOI: 10.22126/tbih.2026.14002.1051

Extended abstract

Introduction

Time has always been one of the most fundamental organizing elements in narrative fiction. It not only structures the sequence of events but also plays a crucial role in shaping the reader's perceptual experience of the fictional world. In the nineteenth-century French novel, time transcends its role as a merely linear framework for advancing the plot and becomes a device for suspense, interpretation, moral judgment, and even ideological intervention. In this context, structuralist narratology—especially the analytical framework developed by Gérard Genette—offers a systematic and precise method for examining the temporal mechanisms in narrative texts. By distinguishing among three fundamental categories—order, duration, and frequency—Genette demonstrates that the relationship between story time and narrative time is not self-evident but rather the result of deliberate narrative choices. This study addresses the following questions: What function do these temporal disruptions serve within the narrative structure of these works? Are these pauses merely the result of Hugo's inclination toward historical and social description, or can they be understood as a deliberate mechanism designed to guide the reader's interpretation? To what extent do the temporal breaks in these two novels contribute to constructing the text's interpretive stance, and how do they transcend mere narrative technique to become meaning-producing devices?

Methodology

The present study is grounded in structuralist narratology, specifically in Gérard Genette's analytical framework of narrative time. In his seminal work, "Narrative Discourse", Genette establishes a theoretical foundation for examining the complex relationship between the time of events and the time of their representation by drawing a clear distinction between story and narrative. Within this framework, narrative time is not considered a direct reflection of story time but rather the product of the text's deliberate and purposeful organization. Victor Hugo's "Notre-Dame de Paris" (1831) presents a historical-social narrative set in fifteenth-century Paris, portraying the destinies of characters such as Quasimodo, Esmeralda, and Claude Frollo within the religious and social structures of the period. In this novel, Notre-Dame Cathedral functions not only as the principal setting of the events but also as a symbolic element that shapes the narrative and semantic atmosphere of the story. The plot centers on three main characters: Quasimodo, the isolated and deformed bell-ringer of Notre-Dame; Esmeralda, a young Romani girl who embodies innocence and freedom; and Claude Frollo, a learned priest torn between intellect, faith, and forbidden desire. Through these characters, the narrative explores the clash of various forces—religious authority, social justice, institutional power, and emotional conflict—within the framework of a complex tragedy.

From the perspective of Gérard Genette's narratology, the novel's narrative structure departs

from a strictly linear progression through the use of descriptive and historical pauses, especially in the detailed portrayals of Parisian architecture and the Notre-Dame Cathedral. These pauses temporarily suspend the narrative action, creating space to represent the historical and cultural environment of the work. Moreover, the inclusion of analepses expands the narrative's temporal horizon and illuminates the characters' backgrounds. In this way, Hugo employs these temporal strategies to connect the characters' personal stories with the broader historical and social context, thereby enhancing the narrative's structural and semantic depth.

Hugo's Les Misérables (1862) is one of the most significant works of nineteenth-century French literature. Set against the backdrop of the social and political transformations of France, the novel recounts the life of Jean Valjean, a man who, after years of imprisonment, attempts to reconstruct his moral and human identity while confronting rigid social and judicial structures. Alongside this central narrative line, the destinies of characters such as Javert, Fantine, Cosette, and Marius intersect within a complex network of social and ethical relationships, offering a broad depiction of poverty, justice, and human redemption.

From a Genettian narratological perspective, the narrative structure of Les Misérables is characterized by departures from linear narration and by the extensive use of historical and descriptive pauses. Chapters such as the description of the Battle of Waterloo, the Paris sewer system, or life in the convent constitute clear examples of narrative pauses that temporarily halt the progression of the plot while expanding the historical and social background of the narrative. In addition, the presence of analepses—particularly in the recounting of the characters' pasts—deepens the temporal dimension of the story and enables a fuller understanding of their moral and psychological development. Through these temporal techniques, Hugo situates the personal narratives of his characters within a close relationship with the historical and social structures of his time, thus granting the text dimensions that extend beyond those of a purely fictional narrative.

Conclusion

Narrative time in these works functions not merely as a structural element but as an active device that shapes the reader's experience and guides their interpretation. In "Les Miserables", extensive analepses and prolonged narrative pauses shift the reader's focus from the unfolding action to reflections on the characters' pasts and the surrounding social conditions, thereby enabling moral and emotional judgments about their actions and decisions. These temporal disruptions serve ethical and social purposes and, through direct narrative interventions, guide the reader's interpretation. In contrast, in "The Notre-Dame de Paris", historical and descriptive pauses are primarily employed to reinforce the novel's cultural and historical atmosphere, directing the reader toward historical analysis, spatial interpretation, and an understanding of architecture and cultural identity. This contrast demonstrates that Hugo designs narrative time in accordance with each novel's thematic objectives, using it as a vehicle to convey ethical, social, or cultural messages.

دوفصلنامه علمی کرسی‌های نظریه‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی
شورای عالی انقلاب فرهنگی
دبیرخانه کرسی‌های نظریه‌پردازی و نقد و سنامه‌نویسی (ویژه علوم انسانی و معارف دینی)
دانشگاه رازی

تحلیل کارکرد بازگشت‌های گسترده به گذشته و مکث‌های روایی در جهت‌دهی روایت‌شنو در رمان‌های *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* براساس نظریه ژرار ژنت

سمیه شیخ‌زاده [۱*] | **محمد زیار** [۲]

۱. نویسنده مسئول، دکترای زبان و ادبیات فرانسه، گروه فرانسه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.
رایانامه: Somi.sh86@iau.ac.ir
۲. دکتری تخصصی، دانشیار زبان و ادبیات فرانسه، گروه فرانسه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.
رایانامه:Mohammad.ziar@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۳
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۵/۱۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۲۵

واژه‌های کلیدی:
زمان روایت،
آنالپس،
مکث تاریخی،
روایت شنو،
ویکتور هوگو،
روایت شناسی،
ژرار ژنت.

چکیده

زمان روایت یکی از بنیادی‌ترین مؤلفه‌های ساختار روایی در نظریه روایت‌شناسی ژرار ژنت به شمار می‌رود که از رهگذر مفاهیمی چون ترتیب، تداوم و بسامد امکان تحلیل سازوکارهای زمانی متن را فراهم می‌کند. رمان‌های قرن نوزدهم فرانسه، به ویژه آثار ویکتور هوگو، از ظرفیت بالایی در بهره‌گیری از گسست‌های زمانی، بازگشت‌های روایی و مکث‌های توصیفی برخوردارند. پژوهش حاضر با تکیه بر نظریه زمان روایت ژنت، به تحلیل کارکرد بازگشت‌های گسترده به گذشته و مکث‌های تاریخی در دو رمان *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* می‌پردازد. مسئله اصلی این پژوهش آن است که این گسست‌های زمانی تا چه اندازه فراتر از کارکردی صرفاً ساختاری عمل کرده و در جهت‌دهی به دریافت روایت‌شنو در دو اثر هوگو ایفای نقش می‌کنند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در *گوژپشت نتردام* مکث‌های تاریخی عمدتاً در خدمت فضاسازی و تقویت گفتمان تاریخی و معماریابی اثر قرار دارند، حال آنکه در *بینوایان* بازگشت‌های گسترده به گذشته و وقفه‌های طولانی روایت، کارکردی اخلاقی و ایدئولوژیک یافته و به هدایت عاطفی و ارزشی روایت‌شنو منجر می‌شوند. بدین ترتیب، زمان روایت در آثار هوگو نه صرفاً عنصری ساختاری، بلکه سازوکاری بلاغی و معناساز تلقی می‌شود که در شکل‌دهی به افق انتظارات مخاطب نقشی فعال دارد.

استناد: شیخ‌زاده، سمیه و زیار، محمد (۱۴۰۴). تحلیل کارکرد بازگشت‌های گسترده به گذشته و مکث‌های روایی در جهت‌دهی روایت‌شنو در رمان‌های *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* براساس نظریه ژرار ژنت. *کرسی‌های نظریه‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی*، ۲(۱)، ۱۶۳-۱۷۸.

ناشر: دانشگاه رازی

© نویسندگان.

DOI: 10.22126/tbih.2026.14002.1051

۱. پیشگفتار

۱-۱. ضرورت، اهمیت و هدف

زمان همواره یکی از بنیادی‌ترین عناصر سازمان‌دهنده روایت در ادبیات داستانی بوده است؛ عنصری که نه تنها ترتیب رخدادها را سامان می‌دهد، بلکه در شکل‌دهی به تجربه ادراکی مخاطب از جهان داستانی نیز نقشی تعیین‌کننده ایفا می‌کند. در رمان قرن نوزدهم فرانسه، زمان از سطح یک چارچوب خطی برای پیشبرد کنش فراتر می‌رود و به ابزاری برای تعلیق، تفسیر، داوری اخلاقی و حتی مداخله ایدئولوژیک بدل می‌شود. در این میان، نظریه روایت شناسی ساختارگرا، به ویژه دستگاه تحلیلی ژرار ژنت[1]، امکان بررسی دقیق و نظام‌مند سازوکارهای زمانی متن را فراهم آورده است. ژنت با تمایزگذاری میان سه مقوله اساسیِ ترتیب[2]، تداوم[3] یا دیرش و بسامد[4]، نشان می‌دهد که رابطه میان زمان داستان و زمان روایت نه رابطه‌ای بدیهی، بلکه حاصل انتخاب‌های روایی هدفمند است.

براساس این نظریه، هرگونه گسست زمانی – اعم از گذشته‌نگری[5] (آنالپس)، آینده‌نگری[6] (پرولپس) یا مکث روایی – می‌تواند دلالتی فراتر از یک جابه‌جایی صوری داشته باشد. به ویژه در رمان‌های گسترده و چندلایه قرن نوزدهم، این گسست‌ها اغلب در خدمت هدایت دریافت مخاطب و تثبیت موضع تفسیری متن قرار می‌گیرند. از این منظر، زمان نه فقط ظرف روایت، بلکه سازوکاری معناساز و بلاغی تلقی می‌شود که افق انتظار خواننده را سامان می‌دهد.

در میان نویسندگان این دوره، آثار ویکتور هوگو[7] جایگاهی ممتاز دارند. رمان‌های او با بهره‌گیری از ساختارهای گسترده، فصل‌های تاریخی طولانی و مداخلات مستقیم راوی، نمونه‌ای شاخص از پیچیدگی زمان روایی را ارائه می‌کنند. دو رمان برجسته او، *بینوایان*[8] و *گوژپشت نتردام*[9]، هر دو واجد شبکه‌ای از بازگشت‌های گسترده به گذشته، مکث‌های تاریخی و وقفه‌های توصیفی‌اند که ریتم روایت را به طور محسوس دگرگون می‌سازند. با این حال، پرسش اساسی آن است که این گسست‌های زمانی

1. Gerard Genette
2. Ordre
3. Duration
4. Fréquence
5. Analepsies
6. Prolepses
7. Victor Hugo
8. Les Misérables
9. Notre-Dame de Paris

چه کارکردی در نظام روایی این آثار دارند؟ آیا این وقفه‌ها صرفاً محصول گرایش هوگو به توصیف‌های تاریخی و اجتماعی‌اند، یا می‌توان آن‌ها را سازوکاری هدفمند در جهت هدایت روایت‌شنو دانست؟

پژوهش‌های پیشین در حوزه روایت‌شناسی ژنتی غالباً بر شناسایی و طبقه‌بندی نمودهای زمانی در متون داستانی متمرکز بوده‌اند؛ به بیان دیگر، تمرکز اصلی بر تشخیص انواع گذشته‌نگری، محاسبه نسبت به زمان داستان به زمان روایت، یا تعیین بسامد رویدادها قرار داشته است. هرچند این مطالعات در تبیین ساختار زمانی متون سودمند بوده‌اند، اما کمتر به کارکرد بلاغی و ایدئولوژیک این سازوکارها پرداخته‌اند. در نتیجه، پیوند میان ساختار زمانی و جهت‌دهی دریافت مخاطب همچنان نیازمند واکاوی دقیق‌تری است.

این پژوهش برای نخستین بار تلاش می‌کند با بهره‌گیری از نظریات ژرار ژنت، تحلیل کارکرد گذشته نگری های گسترده و مکث های تاریخی در جهت دهی روایت شنو در رمان های *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* اثر ویکتور هوگو را مورد مطالعه قرار دهد و به بررسی آن در دو اثر بپردازد.

با وجود پژوهش‌های متعددی که در زمینه مولفه های مختلف نظریه روایت ژرار ژنت انجام شده است، پژوهش حاضر با تمرکز بر تحلیل و مقایسه دو اثر از ویکتور هوگو، به بررسی کارکردهای گذشته‌نگری و مکث در بازنمایی مولفه‌های تاریخی این دو اثر می‌پردازد. از آنجا که تاکنون مطالعه‌ای مستقل و تطبیقی در این زمینه صورت نگرفته است، مقاله حاضر می‌کوشد بخشی از این خلا پژوهشی را پر کند.

۱-۲. پرسش های پژوهش

پژوهش حاضر می‌کوشد با تکیه بر نظریه زمان روایت ژنت و با اتخاذ رویکردی تحلیلی – تطبیقی، کارکرد گذشته‌نگری‌های فراوان و مکث‌های تاریخی را در دو رمان یاد شده بررسی کند. فرض بنیادین این مقاله آن است که گسست‌های زمانی در آثار هوگو، افزون بر کارکرد ساختاری، نقشی فعال در شکل‌دهی به موضع ارزشی و عاطفی روایت‌شنو دارند. در *گوژپشت نتردام*، مکث‌های تاریخی و توصیف‌های مفصل از معماری و تاریخ پاریس، بیش از آن که در خدمت پیشبرد کنش باشند، به تثبیت گفتمان تاریخی و ایجاد عمق فضایی می‌انجامند؛ در مقابل، در *بینوایان*، بازگشت‌های گسترده به گذشته و وقفه‌های طولانی روایی اغلب در جهت برجسته‌سازی ابعاد اخلاقی، اجتماعی و ایدئولوژیک

روایت عمل می‌کنند و مخاطب را به سوی داوری خاصی هدایت می‌نمایند.

براین اساس، مسئله اصلی مقاله حاضر چنین صورت‌بندی می‌شود: گسست‌های زمانی در این دو رمان تا چه اندازه در ساختن موضع تفسیری متن دخیل‌اند و چگونه از سطح یک تکنیک روایی فراتر رفته، به سازوکاری معناساز بدل می‌شوند؟ پاسخ به این پرسش مستلزم آن است که زمان روایت نه به مثابه امری خنثی، بلکه به عنوان عاملی فعال در تولید معنا بررسی شود.

اهمیت این پژوهش از دو جهت قابل تبیین است: نخست، از منظر نظری، تلاش می‌کند رویکردی کارکردمحور به تحلیل زمان روایت ارائه دهد و فاصله میان توصیف صوری و تفسیر معنایی را کاهش دهد. دوم، از منظر مطالعات هوگو، می‌کوشد نشان دهد که مداخلات تاریخی و وقفه‌های زمانی در آثار او صرفاً نشانه‌ای از گرایش به تفصیل‌پردازی نیست، بلکه بخشی از راهبرد کلان روایی او در هدایت افق انتظار مخاطب است.

۱-۳. پیشینهٔ پژوهش

در باب پیشینهٔ پژوهش تاکنون چندین تحقیق درباره رویکرد گذشته‌نگری و آینده‌نگری از دیدگاه ژرار ژنت به زبان فارسی انجام شده‌است؛ به عنوان نمونه می‌توان به آثار زیر در این زمینه اشاره کرد: خسروی و سبزیان (۱۳۹۹) در مقاله تحلیل انواع زمان پریشی در داستان کوتاه «حریق ذلک الصیف» غاده السمان بر اساس نظریه زمان ژرار ژنت، داستان کوتاه «حریق ذلک الصیف» غاده السمان را بر مبنای ترتیب زمانی ژرار ژنت مورد بررسی قرار داده، و میزان به کارگیری تکنیک زمان پریشی در دو حالت گذشته نگر و آینده نگر را در این داستان ترسیم می‌کنند. در مقاله اسماعیل زاده و همکاران (۱۴۰۳) بررسی بینامتنی منظومه بهمن‌نامه و شاهنامه و کارکرد مؤلفه زمان و زمان پریشی براساس نظریات ژرار ژنت مورد بررسی قرار گرفته و پژوهشگران کمّیت زمان بعنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی و بنیادی در خلق هر اثر روایی و داستانی را مورد مطالعه قرار داده و نتیجه می‌گیرند که بدون حضور این کمّیت، شکل‌گیری هر رویدادی غیر ممکن است و روایت در بُعد زمان به پیش می‌رود و ساختار روایت، در نوسان‌های زمانی منظومه و پیش‌نمایی‌ها و پس نمایی های آن شکل می‌گیرد. رضایی و ناظری (۱۴۰۰) در مقاله خود تحت عنوان تحلیل تطبیقی مقوله زمان‌پریشی(آناکرونی) در گفتمان روایی بخش ساینزبری گالری ملی لندن برمبنای نظریه ژرار ژنت، با بررسی رویکردهای پیشین تجربه شده در هنر و ادبیات، در این پژوهش نشان می‌دهند که اگرچه ژنت روایت را بیشتر محدود به ادبیات

می‌دید، اما مؤلفه‌های اصلی تحلیل گفتمان روایی همچون زمان و مقوله ترتیب در آرای وی را می‌توان برای روایت نمایشگاهی نیز تطبیق داد.

۱-٤. روش پژوهش

پژوهش حاضر بر مبنای نظریه روایت‌شناسی ساختارگرا و به طور مشخص، دستگاه تحلیلی زمان روایت در اندیشه ژرار ژنت استوار است. ژنت در اثر بنیادین خود، گفتمان روایت[1]، با تمایزگذاری دقیق میان داستان[2] و روایت[3]، بنیانی نظری برای تحلیل روابط پیچیده میان زمان رویدادها و زمان بازنمایی آن‌ها آن‌ها فراهم می‌آورد. در این چارچوب، زمان روایت نه بازتابی مستقیم از زمان داستان، بلکه محصول سازمان‌دهی آگاهانه و هدفمند متن تلقی می‌شود.

ژنت برای تحلیل زمان روایت سه مقوله اساسی را مطرح می‌کند: ترتیب، تداوم یا دیرش و بسامد: این سه مؤلفه امکان بررسی نحوه جابه‌جایی، فشرده‌سازی، کش‌دادگی یا تکرار رویدادها را در متن فراهم می‌سازند و نشان می‌دهند که روایت چگونه از طریق دست‌کاری زمان، معنا تولید می‌کند.

۱-٤-۱. ترتیب

مفهوم ترتیب به رابطه میان توالی زمانی رویدادها در داستان و ترتیب ارائه آن‌ها در متن اشاره دارد. هرگاه این دو توالی بر یکدیگر منطبق نباشند، با نوعی ناهم زمانی یا گسست زمانی مواجهیم. ژنت این گسست‌ها را به دو نوع اصلی تقسیم می‌کند: آنالپس و پرولپس. آنالپس به بازگشت روایت به گذشته اشاره دارد و پرولپس به آینده‌نگری یا اشاره به رخدادهای آینده.

در رمان‌های گسترده قرن نوزدهم، بازگشت به گذشته ها غالباً کارکردی فراتر از تکمیل اطلاعات دارند. این بازگشت‌ها می‌توانند در تثبیت موقعیت اخلاقی شخصیت‌ها، ایجاد همدلی یا حتی شکل‌دهی به قضاوت روایت‌شنو نقش ایفا کنند. از این منظر، گذشته‌نگری صرفاً یک تکنیک روایی نیست، بلکه سازوکاری برای مدیریت دریافت مخاطب است. «گذشته‌نگری، روایت یک رویداد داستانی در نقطه‌ای از متن روایی، که پس از رویدادهای بعد از خود گفته می‌شود.» (Rimon-kenan, 1989: 46) در تحلیل حاضر، توجه ویژه‌ای به بازگشت‌های گسترده به گذشته‌ای می‌شود که جریان روایت را برای مدتی طولانی متوقف کرده و مخاطب را به لایه‌ای تاریخی یا گذشته‌نگر منتقل می‌کنند.

1. Discours du récit
2. Histoire
3. Recit

۱-٤-۲. تداوم یا دیرش

دومین مؤلفه، تداوم یا نسبت میان زمان داستان و حجم متن اختصاص‌یافته به آن است. به دیگر سخن، «ارتباطات میان مدت زمانی که رویدادها واقعاً به طول می‌انجامند و مدت زمانی که متن به ارائه آن اختصاص می‌دهد.» (Toolan, 2001:43)

ژنت پنج وضعیت اصلی برای این نسبت برمی‌شمارد: «صحنه[1]، خلاصه[2]، حذف یا وقفه زمانی[3]، مکث[4] و کش دادگی[5]» (Genette, 1980: 94). در این میان، «مکث روایی» جایگاهی ویژه دارد. مکث زمانی رخ می‌دهد که زمان داستان متوقف می‌شود، اما گفتمان روایت ادامه می‌یابد؛ معمولاً در قالب توصیف‌های طولانی، توضیحات تاریخی و اجتماعی نمود پررنگی دارد. مکث، از منظر ژنت، نشانگر عدم پیشرفت کنش در سطح داستان است؛ اما از منظر تحلیلی، می‌توان آن را فرصتی برای مداخله تفسیری و ایدئولوژیک راوی دانست.

در پژوهش حاضر، مکث‌های تاریخی و توصیفی به عنوان یکی از محورهای اصلی بررسی می‌شوند؛ زیرا این مکث‌ها اغلب نه تنها ریتم روایت را تغییر می‌دهند، بلکه افق ادراکی روایت‌شنو را نیز هدایت می‌کنند. کش‌دار شدن زمان و تعلیق موقت کنش می‌تواند سبب تمرکز مخاطب بر زمینه‌های اجتماعی، تاریخی یا خلاقی شود و در نتیجه، برداشت او از رویدادهای اصلی را شکل دهد.

۱-٤-۳. بسامد

بسامد به نسبت میان تعداد وقوع یک رویداد در داستان و تعداد دفعات روایت آن در متن اشاره دارد. ژنت سه نوع اصلی بسامد را مشخص می‌کند: روایت منفرد[6]، روایت تکراری[7] و روایت جمعی یا تکرارشونده[8]. هر یک از این الگوها می‌تواند تأثیری متفاوت بر تجربه زمانی مخاطب داشته باشد.

اگرچه تمرکز اصلی این مقاله بر ترتیب و دیرش است، اما بسامد نیز در تحلیل کارکردی زمان نقش دارد. تکرار برخی رخدادها یا اشاره های مکرر به یک واقعه می‌تواند بر اهمیت ایدئولوژیک یا عاطفی آن بیفزاید و توجه روایت‌شنو را به آن معطوف سازد. از این رو، بسامد نیز در چارچوب کلی

1. Scene
2. Summary
3. Ellipsis
4. Prolepses
5. Stretch
6. Singulative
7. Repetitive
8. Iterative

هدایت روایت‌شنو قابل بررسی است.

در نهایت، مقاله حاضر با ترکیب تحلیل مفهومی و خوانش متنی، نشان خواهد داد که زمان در رمان‌های هوگو به سازوکاری بلاغی و ایدئولوژیک تبدیل می‌شود؛ سازوکاری که از رهگذر آن، روایت‌شنو نه تنها در جریان رویدادها قرار می‌گیرد، بلکه به سوی دریافت و داوری خاصی سوق داده می‌شود. بدین ترتیب، مطالعه زمان روایت در این آثار می‌تواند چشم‌اندازی تازه برای فهم رابطه میان ساختار روایی و تولید معنا در رمان قرن نوزدهم فرانسه فراهم آورد.

۲. پردازش تحلیلی موضوع

۲-۱. خلاصه و نقد دو داستان

رمان *گوژپشت نتردام* (۱۸۳۱) اثر ویکتور هوگو، روایتی تاریخی – اجتماعی از پاریس قرن پانزدهم است که سرنوشت شخصیت‌هایی چون «کازیمودو[1]، اسمرالدا[2] و کلود فرولو[3]» را در بستر ساختارهای ساختارهای مذهبی و اجتماعی زمانه بازنمایی می‌کند. در این اثر، کلیسای نتردام نه تنها مکان اصلی رخدادها، بلکه عنصری نمادین در شکل‌دهی به فضای روایی و معنایی داستان به شمار می‌آید. داستان پیرامون سه محور اصلی شکل می‌گیرد: «کازیمودو» ناقوس‌زن گوتیک و منزوی کلیسای نتردام، «اسمرالدا» دختر کولی سرشار از معصومیت و آزادی و «کلود فرولو» کشیش دانشمند و گرفتار تضاد میان عقل، ایمان و میل و هوس. روایت، تقابل نیروهای مختلف مذهبی، عدالت اجتماعی، ساختارهای اجتماعی و عاطفی را در قالب یک تراژدی چند لایه باز می‌نماید.

از منظر روایت‌شناسی ژرار ژنت، ساختار روایی رمان با بهره‌گیری از مکث‌های توصیفی و تاریخی، به ویژه در شرح معماری شهر پاریس[4] و کلیسای نتردام، از جریان خطی روایت فاصله می‌گیرد. این مکث‌ها با تعلیق موقت کنش روایی، زمینه‌ای برای بازنمایی فضای تاریخی و فرهنگی اثر فراهم می‌کنند. همچنین حضور گذشته‌نگری‌ها در روایت موجب گسترش افق زمانی داستان و روشن شدن پیشینه شخصیت‌ها می‌شود. بدین ترتیب، هوگو با استفاده از این شگردهای زمانی، پیوندی میان روایت فردی شخصیت‌ها و بستر تاریخی – اجتماعی گسترده تر برقرار می‌کند و به روایت عمق ساختاری و

1. Quasimodo
2. Esmeralda
3. Claude Frollo
4. Paris

معنایی می‌بخشد.

رمان *بینوایان* (۱۸۶۲) اثر هوگو، یکی از برجسته‌ترین آثار ادبیات قرن نوزدهم فرانسه است که در بستر تحولات اجتماعی و سیاسی این کشور، سرگذشت ژان والژان[1] را روایت می‌کند، فردی که پس از سال‌ها زندان، در تلاش برای بازسای هویت اخلاقی و انسانی خود با ساختارهای سخت‌گیرانه اجتماعی و قضایی مواجه می‌شود. در کنار این خط روایی، سرنوشت شخصیت‌هایی چون «ژاور[2]، فانتین[3]، کوزت[4] و ماریوس[5]» نیز در شبکه‌ای از روابط اجتماعی و اخلاقی پیوند می‌خورد و تصویری گسترده از فقر، عدالت و رستگاری انسانی ارائه می‌دهد.

از منظر روایت‌شناسی ژرار ژنت، ساختار روایی *بینوایان* با گسست از روایت خطی و بهره‌گیری گسترده از مکث‌های تاریخی و توصیفی شکل گرفته است. فصل‌هایی همچون توصیف نبرد واترلو، نظام فاضلاب‌های پاریس یا بازنمایی زندگی در صومعه، نمونه‌هایی از مکث روایی‌اند که با توقف موقت کنش داستانی، زمینه تاریخی و اجتماعی روایت را گسترش می‌دهند. افزون بر این، حضور آنالپس‌ها در روایت، به ویژه در بازگویی گذشته شخصیت‌ها، به تعمیق بُعد زمانی داستان کمک می‌کند و امکان درک تحولات اخلاقی و روانی آنان را فراهم می‌سازد. بدین ترتیب، هوگو با استفاده از این شگردهای زمانی، روایت فردی شخصیت‌ها را در پیوندی تنگاتنگ با تاریخ و ساختارهای اجتماعی عصر خود قرار می‌دهد و به متن، ابعادی فراتر از یک روایت صرفاً داستانی می‌بخشد.

۲-۲. زمان روایت و هدایت روایت‌شنو

یکی از ابعاد کمتر واکاوی شده در نظریه ژنت، نسبت میان زمان روایت و مفهوم روایت‌شنو[6] است. روایت‌شنو در دستگاه روایت‌شناسی، مخاطبی درون متنی است که روایت خطاب به او شکل می‌گیرد؛ روایت‌شنو همواره در متن وجود دارد و هرگز فراموش نمی‌شود (Prince, 2000: 99). هرچند ژنت تمرکز اصلی خود را بر ساختار زمانی قرار می‌دهد، اما دست کاری زمان می‌تواند به طور غیرمستقیم بر جایگاه روایت‌شنو اثر بگذارد.

گسست‌های زمانی، به ویژه گذشته‌نگری‌های فراوان و مکث‌های طولانی، نوعی وقفه در جریان

1. Jean Valjean
2. Javert
3. Fantine
4. Cosette
5. Marius
6. Narratee

عادی کنش ایجاد می‌کنند که توجه روایت‌شنو را از «چه رخ داد؟» به «چگونه باید فهمید؟» منتقل می‌سازد. این تغییر تمرکز، زمینه را برای تفسیر هدایت‌شده فراهم می‌کند. بنابراین، می‌توان استدلال کرد که زمان روایت در برخی متون، کارکردی بلاغی و اقناعی می‌یابد.

در رمان‌های قرن نوزدهم، بویژه در آثار ویکتور هوگو، این سازوکار به وضوح مشاهده می‌شود. وقفه‌های طولانی تاریخی یا بازگشت‌های گسترده به گذشته، تنها برای تکمیل اطلاعات نیستند؛ بلکه اغلب با لحنی تفسیری و داوری‌گرانه همراه‌اند. از این‌رو، تحلیل زمان روایت در این آثار مستلزم رویکردی کارکردمحور است که فراتر از طبقه بندی صوری حرکت کند.

۲-۳. رویکرد تحلیلی پژوهش

براساس مبانی نظری یاد شده، پژوهش حاضر با تمرکز بر دو رمان *بینوایان* و *گوژپشت نتردام*، می‌کوشد نشان دهد که گذشته‌نگری‌ها و مکث‌های تاریخی چگونه به ابزارهایی برای جهت‌دهی به دریافت روایت شنو تبدیل می‌شوند. تحلیل تطبیقی این دو اثر امکان آن را فراهم می‌سازد که تفاوت کارکردی زمان در دو بافت روایی متمایز بررسی شود: یکی با تأکید بر تاریخ و معماری، و دیگری با تمرکز بر اخلاق، عدالت و رستگاری.

در این چارچوب، زمان روایت نه به عنوان متغیری خنثی، بلکه به عنوان سازوکاری فعال در تولید معنا در نظر گرفته می‌شود. به بیان دیگر، دست‌کاری زمان در این آثار بخشی از راهبرد کلان روایی نویسنده برای مدیریت تجربه ادراکی مخاطب است. از این منظر، نظریه ژنت نه صرفاً ابزاری برای طبقه‌بندی ساختاری، بلکه چارچوبی برای فهم رابطه میان ساختار و ایدئولوژی در متن روایی فراهم می‌آورد.

۲-۳-۱. تحلیل گذشته‌نگری‌های گسترده در *بینوایان*

رمان بینوایان از نظر ساختار زمانی، نمونه‌ای شاخص از کاربرد گذشته‌نگری‌های فراوان در روایت قرن نوزدهم است. در این اثر، بازگشت به گذشته صرفاً به منظور تکمیل پیشینه شخصیت ها انجام نمی‌شود، بلکه اغلب به وقفه‌ای طولانی در جریان کنش اصلی می‌انجامد. این بازگشت به گذشته‌ها گاه چنان گسترده‌اند که فصل‌ها و حتی بخش‌های مستقل را دربرمی‌گیرند و عملاً مسیر خطی روایت را برای مدتی متوقف می‌کنند.

از منظر نظریه زمان روایت نزد ژرار ژنت، این نوع بازگشت‌ها را می‌توان گذشته‌نگری‌های خارجی

و گاه تکمیلی دانست؛ زیرا به گذشته‌ای ارجاع می‌دهند که پیش از آغاز کنش اصلی روایت رخ داده است. با این حال، اهمیت آن‌ها تنها در جایگاه زمانی‌شان خلاصه نمی‌شود، بلکه در کارکرد بلاغی و ایدئولوژیکشان قابل توجه است.

برای نمونه، بازگشت‌های روایی مرتبط با زندگی پیشین ژان والژان، بیش از آن که اطلاعاتی صرف دربارهٔ گذشته او ارائه دهند، در پی آن‌اند که موقعیت اخلاقی شخصیت را تثبیت کنند. روایت گذشته، زمینه‌ای برای همدلی فراهم می‌آورد و مخاطب را به داوری خاصی هدایت می‌کند. بدین ترتیب، آنالپس نه صرفاً یک تکنیک زمانی، بلکه ابزاری برای جهت‌دهی عاطفی به روایت‌شنو است.

ویژگی دیگر گذشته‌نگری‌های این رمان، نسبت آن‌ها با تداوم است. بسیاری از این بازگشت‌ها با کش‌دار شدن زمان روایت همراه‌اند؛ یعنی رویدادهایی که در زمان داستان کوتاه‌اند؛ در گفتمان روایت به تفصیل شرح داده می‌شوند. این کش‌دارشدگی سبب می‌شود که گذشته نسبت به حالِ روایت برجسته‌تر جلوه کند. در نتیجه، خواننده تجربه‌ای نابرابر از زمان پیدا می‌کند؛ گذشته با جزئیات و تأمل، و حال با سرعت بیشتر بازنمایی می‌شود.

از این منظر، بازگشت‌های گسترده به گذشته در *بینوایان* سه کارکرد اصلی دارند:

۱. تثبیت جایگاه اخلاقی شخصیت‌ها
۲. تعمیق لایه‌های اجتماعی و تاریخی روایت
۳. هدایت افق انتظار روایت شنو از طریق تعلیق موقت کنش

تعلیق ناشی از این بازگشت‌ها، مخاطب را وادار می‌کند پیش از ادامهٔ کنش، درنگ کند و زمینه‌های اخلاقی اجتماعی رخدادها را درک کند. بنابراین، زمان روایت به ابزاری برای تولید معنا بدل می‌شود.

همچنین می‌توان مشاهده کرد که این گذشته‌نگری ها اغلب با مداخلات مستقیم راوی همراه‌اند؛ مداخلاتی که به تحلیل اجتماعی، نقد تاریخی یا تأمل فلسفی می‌انجامند. در چنین مواردی، مرز میان زمان داستان و زمان گفتمان به فضایی برای تفسیر تبدیل می‌شود. روایت‌شنو نه تنها شاهد بازگشت به گذشته است، بلکه در معرض داوری صریح یا ضمنی راوی نیز قرار می‌گیرد.

در نتیجه، گذشته‌نگری‌های گسترده در این رمان را می‌توان بخشی از راهبرد کلان روایی نویسنده دانست؛ راهبردی که از طریق آن، تجربه زمانی مخاطب دست کاری می‌شود تا به دریافت خاصی از عدالت، رنج و رستگاری هدایت گردد.

۲-۳-۲. تحلیل مکث‌های تاریخی در *گوژپشت نتردام*

در رمان *گوژپشت نتردام*، ساختار زمانی به گونه‌ای دیگر سامان می یابد. اگرچه این اثر نیز حاوی گشته‌نگری است، اما ویژگی برجسته آن، مکث‌های تاریخی و توصیفی گسترده‌ای است که در متن پراکنده‌اند. این مکث‌ها اغلب به شرح معماری کلیسا، توصیف فضای شهر پاریس یا تحلیل تحولات تاریخی می‌پردازند و برای مدتی طولانی جریان کنش داستانی را متوقف می‌کنند.

در چارچوب نظری ژنت، مکث زمانی رخ می‌دهد که زمان داستان متوقف شود، اما روایت ادامه یابد. در چنین وضعیتی، پیشرفت کنش صفر است، اما حجم متن افزایش می‌یابد. این وضعیت در *گوژپشت نتردام* به صورت چشمگیری مشاهده می‌شود. فصل‌های طولانی که به توصیف معماری یا تاریخ اختصاص یافته‌اند، نمونه های بارز این مکث‌اند.

با این حال، این مکث‌ها صرفاً توصیفی نیستند. آن ها نوعی بازسازی گفتمان تاریخی‌اند که فضای اثر را تثبیت می‌کنند. مکث تاریخی در این رمان سه کارکرد اساسی دارد:

۱. ایجاد عمق فضایی و تاریخی
۲. برجسته‌سازی جایگاه معماری به مثابه حافظه فرهنگی
۳. انتقال موضع ایدئولوژیک نویسنده درباره تحولات اجتماعی

این مکث‌ها ریتم روایت را کند می‌کنند و مخاطب را از هیجان کنش به تأمل در تاریخ و فرهنگ منتقل می‌سازند. بدین ترتیب، تجربه زمانی خواننده از حالت تعلیقی به حالت تأملی تغییر می‌کند.

تفاوت اساسی این مکث‌ها با گذشته‌نگری‌های *بینوایان* در این است که در اینجا تمرکز کمتر بر گذشته شخصیت‌ها و بیشتر بر گذشته تاریخی جمعی است. اگر در *بینوایان* بازگشت به گذشته با هدف هدایت اخلاقی روایت شنو انجام می‌شود، در *گوژپشت نتردام* مکث تاریخی بیشتر در خدمت تثبیت فضای تاریخی و بازسازی حافظه جمعی قرار دارد.

با این حال، هر دو سازوکار در یک نقطه مشترک‌اند: هر دو با دست‌کاری زمان، جریان طبیعی روایت را مختل می‌کنند تا افق دریافت مخاطب را بازسازمان‌دهی کنند. در نتیجه، زمان روایت در هر دو اثر، نقشی فعال و معناساز دارد؛ با این تفاوت که در یکی، تأکید بر اخلاق و عدالت اجتماعی است و در دیگری، بر تاریخ و هویت فرهنگی.

۲-٤. مقایسه تطبیقی کارکرد زمان در دو رمان

بررسی تطبیقی زمانِ روایت در *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* نشان می‌دهد که ویکتور هوگو از زمان

روایت به عنوان ابزاری چندلایه بهره برده است، اما کارکرد این ابزار در هر رمان متفاوت و متناسب با اهداف روایی و موضوعی اثر است. همانطور که پیش‌تر تحلیل شد، *بینوایان* با گذشته نگری‌های گسترده و مکث‌های طولانی خود به هدایت اخلاقی و عاطفی روایت‌شنو می‌پردازد، در حالی که *گوژپشت نتردام* با مکث‌های تاریخی و توصیفی، به تثبیت فضای تاریخی و هویتی اثر متمرکز است.

اولین تفاوت کلیدی میان این دو رمان در نوع گسست‌های زمانی به کار رفته است. در *بینوایان*، گذشته‌نگری‌ها عمدتاً بازگشت به گذشته شخصیت‌ها هستند و طول آن ها گاه به چند فصل می‌رسد. این بازگشت‌ها مخاطب را به داوری اخلاقی و شناخت روانی شخصیت ها وادار می‌کنند. به بیان دیگر، زمان گذشته به ابزاری برای شکل‌دهی به درک ارزش‌ها و قضاوت اخلاقی مخاطب بدل می‌شود. در مقابل، در *گوژپشت نتردام* مکث‌های تاریخی و توصیفی، زمان گذشته جمعی و تاریخی را برجسته می‌کنند و مخاطب را به درک فضای تاریخی و فرهنگی منتقل می‌سازند، نه داوری شخصی یا اخلاقی. بنابراین، در *بینوایان* تمرکز بر زمان شخصی و روان‌شناختی است، و در *گوژپشت نتردام* بر زمان جمعی و فضاسازی تاریخی.

دومین تفاوت در رابطه میان تداوم و طول متن است. در *بینوایان*، گذشته‌نگری‌های گسترده و مکث‌های طولانی اغلب حجم قابل توجهی از متن را به خود اختصاص می‌دهند و جریان کنش را برای مخاطب معلق می‌سازند. این کش‌دار بودن زمان روایت، امکان تمرکز مخاطب بر لایه‌های اخلاقی، اجتماعی و فلسفی متن را فراهم می‌کند. در *گوژپشت نتردام*، مکث‌های تاریخی نیز طولانی‌اند، اما عمدتاً برای ارائه جزئیات معماری، تاریخ شهر و مناسبات اجتماعی استفاده می‌شوند؛ یعنی کش‌دار شدن زمان روایت، کارکردی آموزشی و فضاساز دارد نه اخلاقی.

سومین تفاوت در نحوه تعامل با روایت‌شنو است. در *بینوایان*، وقفه‌های زمانی مخاطب را به تفسیر و داوری وا می‌دارند و مستقیم در جهت‌دهی عاطفی و اخلاقی اثر دخالت دارند. در *گوژپشت نتردام*، مکث‌های تاریخی، مخاطب را به تحلیل تاریخی و فرهنگی فرا می‌خوانند، بنابراین هدایت روایت‌شنو از حالت اخلاقی به حالت شناختی و فضاسازی منتقل می‌شود. این تفاوت نشان می‌دهد که هوگو ابزار زمان روایت را متناسب با اهداف موضوعی اثر به کار گرفته است.

با این تحلیل، می‌توان نتیجه گرفت که هر دو رمان از یک چارچوب ساختاری مشابه بهره می‌برند – گذشته‌نگری، مکث و تغییر در ترتیب رویدادها – اما کارکرد آن‌ها متفاوت است. در *بینوایان* زمان روایت عمدتاً کارکرد روان‌شناختی و اخلاقی دارد، در حالی که در *گوژپشت نتردام* کارکرد آن

تاریخی، فرهنگی و فضاساز است. این تحلیل نشان می‌دهد که ژنت، با ابزارهایی مانند ترتیب و تداوم، امکان فهم تطبیقی این تفاوت‌های کارکردی را فراهم می‌آورد و می‌توان از آن برای تبیین نقش فعال زمان روایت در هدایت تجربه مخاطب بهره گرفت.

۲-۵. بررسی نسبت زمان روایت با ایدئولوژی در آثار هوگو

یکی دیگر از ابعاد مهم تحلیل زمان روایت، بررسی ارتباط میان گسست‌های زمانی و موضع ایدئولوژیک نویسنده است. در آثار هوگو، زمان روایت نه تنها جریان رویدادها را سازمان می‌دهد، بلکه به عنوان ابزاری برای انتقال ارزش‌ها، ایدئولوژی اجتماعی و موضع اخلاقی عمل می‌کند. این ارتباط میان زمان روایت و ایدئولوژی، به ویژه در *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* قابل مشاهده است.

در *بینوایان*، گذشته نگری‌های گسترده و مکث‌های طولانی، علاوه بر معرفی پیشینه شخصیت‌ها، مخاطب را در معرض قضاوت‌های اخلاقی و اجتماعی قرار می‌دهند. بازگشت به گذشته ژان والژان، توصیف زندگی فقر و سختی‌های اجتماعی، و مکث در تحلیل کنش‌های شخصیت‌ها، ابعاد اخلاقی متن را برجسته می‌کند. از منظر ایدئولوژیک، این گسست‌های زمانی ابزار هوگو برای انتقال پیام عدالت، انسان دوستی و نجات اجتماعی به مخاطب‌اند. بنابراین، زمان روایت در این رمان کارکردی بلاغی و ایدئولوژیک دارد و مخاطب از طریق آن به دریافت و داوری خاصی هدایت می‌شود.

در مقابل، در *گوژپشت نتردام*، مکث‌های تاریخی و توصیفی، بیشتر در جهت تثبیت جایگاه فرهنگی و تاریخی اثر به‌کار می‌روند. شرح معماری کلیسا، تاریخ شهر پاریس و مناسبات اجتماعی، مخاطب را به درک ارزش‌های تاریخی و هویتی فرا می‌خواند. در اینجا زمان روایت ابزار انتقال ایدئولوژی تاریخی و فرهنگی است و هدایت مخاطب به سمت تفکر اخلاقی مستقیم کم‌رنگ‌تر است.

این مقایسه نشان می‌دهد که هوگو زمان روایت را نه به عنوان عنصری منفعل، بلکه به عنوان سازوکاری فعال برای شکل‌دهی تجربه مخاطب و انتقال ارزش ها به کار گرفته است. در *بینوایان* این کارکرد اخلاقی و اجتماعی برجسته است و در *گوژپشت نتردام* کارکرد تاریخی و فرهنگی غالب است. بدین ترتیب، تحلیل زمان روایت امکان آشکارسازی رابطه میان ساختار روایی و ایدئولوژی را فراهم می‌کند و نشان می‌دهد که ژنت با ابزارهای تحلیلی خود می‌تواند این پیوند را به طور نظام‌مند واکاوی نماید.

در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت که زمان روایت در آثار هوگو، چه از طریق گذشته‌نگری‌های

گسترده و چه از طریق مکث‌های تاریخی، هم‌زمان ساختار و معنا تولید می‌کند و به عنوان وسیله‌ای برای هدایت دریافت و داوری روایت‌شنو عمل می‌نماید. این تحلیل تطبیقی و ایدئولوژیک، نقطه قوت پژوهش حاضر است و نشان می‌دهد که بررسی کارکرد زمان روایت می‌تواند بینش جدیدی در فهم رابطه میان ساختار، معنا و ایدئولوژی در رمان‌های قرن نوزدهم فرانسه ارائه دهد.

۳. نتیجه گیری

پژوهش حاضر با تمرکز بر نظریه زمان روایت ژرار ژنت، تلاش کرد کارکرد گذشته‌نگری ها و مکث‌های تاریخی را در دو رمان برجستهٔ ویکتور هوگو، *بینوایان* و *گوژپشت نتردام* تحلیل و مقایسه کند. یافته ها نشان داد که:

۱. زمان روایت در این آثار نه به عنوان عنصری صرفاً ساختاری، بلکه به مثابه ابزاری فعال برای شکل‌دهی تجربه مخاطب و هدایت دریافت او عمل می‌کند. در *بینوایان*، گذشته‌نگری‌های گسترده و مکث طولانی روایت، مخاطب را از جریان کنش، به تأمل در گذشته شخصیت‌ها و شرایط اجتماعی سوق می‌دهند و امکان داوری اخلاقی و عاطفی درباره رفتار و تصمیمات شخصیت ها را فراهم می‌سازند. این گسست‌های زمانی کارکردی اخلاقی و اجتماعی دارند و با مداخلات مستقیم راوی، تجربه روایت شنو را جهت‌دهی می‌کنند. در مقابل، در *گوژپشت نتردام*، مکث‌های تاریخی و توصیفی، بیشتر برای تثبیت فضای تاریخی و فرهنگی اثر به کار رفته‌اند و توجه مخاطب را به تحلیل تاریخی، فضاسازی و درک معماری و هویت فرهنگی منتقل می‌کنند. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که هوگو زمان روایت را متناسب با اهداف موضوعی هر اثر طراحی کرده است و از آن برای انتقال پیام‌های اخلاقی، اجتماعی یا فرهنگی بهره برده است.

۲. تحلیل تطبیقی نشان می‌دهد که ابزارهای ژنتی مانند گذشته‌نگری و مکث، در هر دو رمان ساختاری مشابه دارند اما کارکرد آن‌ها متفاوت است؛ یکی اخلاقی و اجتماعی، دیگری تاریخی و فضاساز. این یافته تأکید می‌کند که زمان روایت به هیچ وجه متغیری خنثی نیست، بلکه سازوکاری بلاغی، معناساز و ایدئولوژیک است که خواننده را به تجربه‌ای هدفمند از متن می‌کشاند.

۳. با توجه به این تحلیل، می‌توان نتیجه گرفت که نظریه زمان روایت ژنت، افزون بر طبقه‌بندی ساختاری، توانایی بالایی در واکاوی نقش فعال زمان در هدایت روایت‌شنو و تولید معنا دارد. بررسی گذشته‌نگری ها و مکث‌ها در آثار هوگو نمونه‌ای روشن از کاربرد این نظریه در رمان قرن نوزدهم

فرانسه فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد که زمان روایت، با دست‌کاری دقیق ترتیب، دیرش و بسامد رویدادها، وسیله‌ای برای انتقال ارزش‌ها و ایدئولوژی نویسنده نیز هست.

۴. در پایان، مطالعه زمان روایت در آثار هوگو به دو نتیجه مهم منجر می‌شود: نخست، نشان می‌دهد که زمان روایت با ایجاد تعلیق، بازگشت و مکث، تجربه مخاطب را به شکل فعال هدایت می‌کند؛ و دوم، آشکار می‌سازد که این هدایت هم اخلاقی و اجتماعی (*بینوایان*) و هم تاریخی و فرهنگی (*گوژپشت نتردام*) است. این تحلیل تطبیقی نه تنها درک ما از کارکرد زمان روایت را عمیق تر می‌سازد، بلکه راه را برای پژوهش‌های آتی درباره رابطه میان ساختار روایی، معنا و ایدئولوژی در رمان‌های کلاسیک قرن نوزدهم هموار می‌کند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

کتابنامه

احمدی، بابک. (۱۳۸۰) *ساختار و تأویل متن*، تهران، چاپ چهارم.

اسماعیل زاده، زهره و همکاران، (۱۴۰۳). بررسی بینامتنی منظومه بهمن نامه و شاهنامه و کارکرد مؤلفه زمان و زمان پریشی *براساس نظریات ژرار ژنت، گنجینه زبان و ادبیات فارسی، دوره ۲، شماره ۲*، (۲۱۸-۲۴۰)
DOI : 10.71594/lyriclit.2024.1128790

پرینس، جرالد (۱۳۹۱) *روایت‌شناسی: شکل و کارکرد روایت*. ترجمه محمد شهبا. چاپ اول. تهران: مینوی خرد.

تولان، مایکل جی (۱۳۸۳). *درآمدی نقادانهٔ زبان شناختی بر روایت*. ترجمهٔ ابوالفضل حری. تهران: انتشارات فارابی.

خسروی، سمیره و همکاران (۱۳۹۹)، تحلیل انواع زمان‌پریشی در داستان کوتاه «حریق ذلک الصیف» غاده السمان *بر اساس نظریه زمان ژرار ژنت، ادب عربی، دوره ۱۲، شماره ۲*، (۴۳-۶۲)
DOI : 10.22059/jalit.2019.266412.611974

رضایی مهوار، میثم و همکاران (۱۴۰۰)، تحلیل تطبیقی مقوله زمان پریشی(آناکرونی) در گفتمان روایی بخش *ساینزبری گالری ملی لندن برمبنای نظریه ژرار ژنت، مطالعات تطبیقی هنر، دوره ۱۱، شماره ۲۲*، (۳۳-۴۸)
DOI:10.61186/mth.11.22.33

ریمون – کنان، شلومیت. (۱۳۸۷). *روایت داستانی: بوطیقای معاصر*. ترجمهٔ ابوالفضل حری. تهران: نشر نیلوفر.

ژراژ ژنت، *گفتمان روایی*، ترجمهٔ مریم طیورپرواز، انتشارات مهراندیش، ۱۳۹۸.

هوگو، ویکتور، (۱۳۸۴)، *گوژپشت نتردام*، ترجمهٔ اسفندیار کاویان، انتشارات جامی، چاپ دوم.

References

Ahmadi, B (2001). *Structure and Interpretation pf the Text*, Tehran, 4th edition.

Esmailzadeh, Z. et al., (2004). *An Intertextual Study of the Bahman-nameh and the Shahnameh and the Function of Time and Anachronism Based on Gerard Genette's theory*. Ganjineh Zaban and Farsi, 2(2). pp. 240 - 216. https://DOI/10.71594/lyriclit.2024.1128790

Genette, G. (1980). *Narrative Discourse*: An Essay in Method. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Gennette, G. (1972). *Figures III*. Paris : Editions du soleil.

HUGO, V. (2014). *Les Misérables* Tome 1, 2, 3, 4, 5, Broché. Tehran, Jami

Khosravi, S. et al., (2000). *An Analysis of the types of Anachrony in Ghada al-Samman's short story 'the Fire of the Summer' based on Gerard Genette's theory*, Arabic literature, 12(2). pp. 43-62. https://DOI/10.22059/jalit.2019.266412.611974

Prince, G. (2012). *Narratology; the Form and Function of Narrative*. Translated by Mohammad Shahba, 1st ed, Tehran, Minouye Kherad.

Ramon-Kanan, S. (1989). *Storytelling*: *Boutiques contemporaries.* Traduit par Abulfazl Hari. Tehran: maison d'édition Nilofar.

Rezaei mahvar, M. et al., (2021). *A Comparative Analysis of Anachrony in the Narrative Discourse of Sainsbury Wing, National Gallery London, Based on Gerard Genette's theory*. Comparative Studies in Art. vol. 11, no22. 33-48. https://DOI/10.61186/mth.11.22.33

Toolan, M. J. (2014*). Introduction linguistique critique à la narration*. Traduit par Abulfazl Hari. Tehran : Farabi Publications.